

Cilt: 1 • Sayı: 1 • Yıl: 2014

ISSN: 2148-3264

Mardin Artuklu Üniversitesi İlahiyat Bilimleri Fakültesi Dergisi
Artuklu Akademi

Mardin Artuklu Üniversitesi İlahiyat Bilimleri Fakültesi
Mardin Artuklu University Faculty of Theological Sciences

ArtukluAkademi

Artuklu İlahiyat Bilimleri Dergisi
Journal of Artuklu Academia

Cilt: 1 • Sayı: 1 • Yıl: 2014

ISSN: 2148-3264

Mardin Artuklu Üniversitesi İlahiyat Bilimleri Fakültesi Adına Sahibi
Owner on Behalf of Mardin Artuklu University Faculty of Theological Sciences
Prof. Dr. Ahmet Ağırakça

Editör | Editor in Chief
Ahmet Ağırakça

Editör Yrd. | Co-Editors*
Mehmet Alıcı, Ömer Bozkurt, Veysi Ünverdi

Sekreteryaya | Secretary*
Ahmet Akbaş, Yusuf Baluken, Tuba Nur Saraçoğlu, Bilal Toprak

Yayın Kurulu | Editorial Board*
Ahmet Ağırakça, Eyüp Aktürk, Mehmet Alıcı, M. Ata Deniz,
Ömer Bozkurt, Abdurrahman Demirci, Taha Nas,
Hacer Şahinalp, Veysi Ünverdi

Danışma Kurulu | Advisory Board*

Alparslan Açıkgöç (Prof. Dr., Yıldız Teknik Ü.), Ahmet Ağırakça (Prof. Dr., Mardin Artuklu Ü.), Ali Akpınar (Prof. Dr., Gaziantep Ü.), Vecdi Akyüz (Prof. Dr., Marmara Ü.), Ramazan Altıntaş (Prof. Dr., Necmettin Erbakan Ü.), Kemal Ataman (Doç. Dr., Uludağ Ü.), Bilal Aybakan (Prof. Dr., Marmara Ü.), İrfan Aycan (Prof. Dr., Ankara Ü.), Mehmet Bayraktar (Prof. Dr., Yeditepe Ü.), Vecdi Bilgin (Prof. Dr., Uludağ Ü.), Birgül Bozkurt (Yrd. Doç. Dr., Mardin Artuklu Ü.), Mehmet Ali Büyükkara (Prof. Dr., İstanbul Şehir Ü.), İbrahim Çapak (Prof. Dr., İstanbul Ü.), İhsan Çapçioğlu (Doç. Dr., Ankara Ü.), Bayram Ali Çetinkaya (Prof. Dr., İstanbul Ü.), Yaşar Düzenli (Prof. Dr., İstanbul Ü.), Ahmet Erkol (Prof. Dr., Mardin Artuklu Ü.), Zekeriya Güler (Prof. Dr., İstanbul Ü.), Şinasi Gündüz (Prof. Dr., İstanbul Ü.), Hayati Hökelekli (Prof. Dr., Uludağ Ü.), Hakan Olgun (Doç. Dr., İstanbul Ü.), Hanefi Özcan (Prof. Dr., Dokuz Eylül Ü.), Mehmet Sait Reçber (Prof. Dr., Ankara Ü.), Necdet Tosun (Prof. Dr., Marmara Ü.), Musa Yıldız (Prof. Dr., Gazi Ü.)

* Soyadına göre alfabetik sıra | In alphabetical order

Yönetim Yeri | Head Office

Mardin Artuklu Üniversitesi, İlahiyat Bilimleri Fakültesi
Mardin Artuklu Üniversitesi, Diyarbakır Yolu Artuklu/Mardin
Tlf: +90 482 212 42 20 Fax: +90 482 212 42 21
e-mail: artukluakademi@artuklu.edu.tr • web: artukluakademi.artuklu.edu.tr

Baskı | Printing

Dizgi ve iç Düzen: Mustafa Akbaş
Baskı: Mardin Sesi Gazetecilik Matbaacılık Ltd. Şti.

Baskı Yeri ve Tarihi | Publication Place and Date

13 Mart Mah. Özel İdare Müd. Ark. Sürücü Apt. No:3/B - Mardin
Tel&Fax: 0482 213 16 56 - 212 11 58 • www.mardinsesi.com.tr
Ağustos 2014

© Mardin Artuklu Üniversitesi İlahiyat Bilimleri Fakültesi tarafından neşredilen Artuklu Akademi, yılda iki defa yayın yapan hakemli bir dergidir. Dergide yer alan yazıların her türlü içerik sorumluluğu yazarlarına aittir. Dergide yayımlanan yazılar izin alınmadan kısmen ya da tamamen başka bir yerde yayımlanamaz. | Journal of Artuklu Academia, which is published by Mardin Artuklu University, Faculty of Theological Sciences, is a bi-annual peer-reviewed journal. The all responsibility which is originated from articles and other texts, belongs to author of them. It is not permissible to publish all texts that published by journal partially or entirely.

İçindekiler / Contents

- 1-3 Prof. Dr. Ahmet AĞIRAKÇA
Editörden / From Editor
İlk Sayımızla Başlarken

Makaleler / Articles

- 5-31 Abdurrahman DEMİRCİ
Hz. Ebû Bekir'in Fetih Anlayışı
The Abu Bakr's Perception of Conquest
- 33-65 Zafer DUYGU
VII. Yüzyıldaki İslam Fetihlerinin ve Müslüman
Hâkimiyetinin Hıristiyan Tarih Yazımına İzdüşümleri
The Projections of Islamic Conquests and Muslim
Sovereignty in VIIth Century on the Christian Historiography
- 67-97 Ahmet AKBAŞ
Kullanıldığı Bağlamlar ve İfade Ettiği Anlamlar Açısından
Kur'ân-ı Kerim'de "Ferah" Kavramı
The Concept of "Farah" with the respect to terms Stated
and Used Contexts in Quran
- 99-129 Resul ÇATALBAŞ
Milaslı Dr. İsmail Hakkı'nın Hayatı, Eserleri ve
İslam ile İlgili Görüşleri
The Life and Works of Dr. Milasli Ismail Hakki and
the His Views on Islam
- 131-157 Maşallah TURAN
Allah ve Ahiret İnancı Bağlamında Muhammed Esed'in
Sembolizm Algısına Eleştirel Bir Yaklaşım
A Critical Approach to Muhammad Asad's Perception of
Symbolism in the Context of Belief in God and the Hereafter
- 159-182 Mahmut MEÇİN
Molla Sadrâ'da Meâd Problemi
The Problem of Resurrection/Ma'ad in Mulla Sadra
- 183-208 Taha NAS
İmam Şâfiî'nin Sahâbe Kavline Bakışı
Perspective of Imam Al-Shafi'i on the Companions' View

Kitap Tanıtımı / Review

209-212

Şengül ÇELİK
Felsefeden Çıkış
Avrupa Yakası Yayıncılık,

213-216

Yecder V. Ulusal Din Görevlileri Sempozyumu
"Toplumsal Barışa Katkısı Açısından Cami ve Din Görevlileri"
(9-11 Mayıs 2014 Mardin)

218-219

Yayın ve Yazım İlkeleri

Editörden

İlk Sayımızla Başlarken

İslam Medeniyeti Hz. Peygamber'den (s.a.v) sonra ilk verilerini hadis tedvini ve hadislerin tasnifi ile vermeye başlamış ve ilk dönemlerde küçük teliflerle ilk ürünlerini verirken dünya medeniyetleri üzerinde harikulade bir üstünlük sağlayacak bir medeniyetin temellerini oluşturmuştu. Küçük adımlarla büyük hedeflere gidilir, küçük çakıl taşlarından bir müddet sonra büyük dağlar oluşturulur. Abdullah İbn Amr İbnu'l-Ass'ın (r.an) es-Sahifetu's-sadika adlı çalışması İslam ilimler tarihinde ilk telif olarak kabul edilirse, tabiun ve etbeu't-tabiin dönemlerinde ortaya çıkan çalışmalarla bu ilk ürün arasında büyük bir farkın ortaya çıktığını görüyoruz. Bu ilk telif ve ilk tedvinden sonra Hicri üçüncü yüzyıl çalışmalarına gelince bunlarla daha önceki dönemler arasında da büyük farklar ortaya çıkmış; dördüncü ve beşinci asırlarda İslam Medeniyetinin her alandaki ürünleri dünyayı değişime uğratmıştır. İslam medeniyetinin ilmi araştırmaları ve başarıları Tefsir, Hadis, Fıkıh ve Kelam gibi Kur'an ilimlerinin yanı sıra Tarih, Coğrafya ve Felsefe gibi beşeri bilimlerle, Kimya, Fizik, Astronomi, Matematik, Tıp ve Eczacılık gibi fen bilimlerinde de zirveye ulaşmıştır. Kanaatimizce hicri on beşinci yüzyıl İslam Medeniyetinin yeniden doğuşunu müjdeleyen bir asır olacaktır. Bu yüzyılın, çöküş ve gerilemeye karşı direnişin başladığı, yeniden uyanış ve doğuşun işaretlerini izlediğimiz bir dönem olacağını söylememiz mümkündür.

Moğol istilasıyla duraklayan İslam Medeniyetinin 600 yıl müddetle korunduğu Osmanlı döneminin son yıllarındaki siyasi badirelerle sarsılan İslam yönetiminin zayıflaması ile ilmi alanda da farklı bir gerileme dönemi yaşadığımız malumdur. Ancak bütün İslam dünyasında özellikle hicri on dördüncü yüzyılın ikinci yarısında başlayan bilinçli uyanış dönemindeki ilmi gelişmeler sonucunda neşredilen yazma eserlerin gün yüzüne çıkmaya başlaması ve İslam âlemindeki üniversitelerde yapılan başarılı akademik

çalışmalar alabildiğine bizi ümitlendirmektedir.

Yetmişli yıllarda Yüksek İslam Enstitülerinde ve Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde samanlı kâğıda basılan teksir ders notlarından bugüne baktığımızda Türkiye ilahiyat fakültelerinde büyük bir değişimin ve ilmi ilerlemenin ne kadar hızlı olduğunu görebiliyoruz. Yüzlerce doktora teziyle işlenen konulara baktığımızda Tefsir, Hadis, Fıkıh, İslam Tarihi, Kelam ve Felsefe alanlarından Tasavvuf Edebiyatı ve Eğitim alanlarında çıkarılan ilmi türünler kırk yıl öncesi ile bugünün farkını gözler önüne sermektedir.

Şu anda onlarca ilahiyat fakültesinde çıkarılan ilmi ve hakemli dergilerin, uluslar arası düzeydeki çalışmalarımızın meyvesi olduğunu söyleyebiliriz. Bu alandaki akademik seviyenin kırk elli yıl öncesine göre yeni nesilde çok daha parlak ve verimli oluşu, yakın gelecekteki ilmi düzeyin ne kadar hızla ilerleyeceğinin de açık bir delilidir.

Kur'ân ve Sünnete bağlılığın, ilmi geçmişimize ve geleneğimize olan saygımızın bizleri daha sağlam ilmi araştırmalara ulaştıracağını da ifade etmeyi gerekli görüyoruz. Bu noktada Batı kaynaklı oryantalist anlayışın ve tarihselcilikle temellendirilen modernist yaklaşımların düşünce ve çalışma sistemimize müdahalesinin farkında olunması gerektiğini önemle vurgulamak isteriz. Kur'ân ve Sünnetten beslenen ilkelere bağlı olup açık bir zihin, samimi bir ilmi anlayış ve dürüst bir akademisyenlik refleksiyle hareket edecek geleceğin mimarı nesillerin inşa edeceği İslam Medeniyetinin bilimsel düzeyinin müjdecisi bir rol oynayacağı da muhakkaktır.

2012 yılında Bakanlar Kurulunun kararıyla kurulan ve 2014-2015 eğitim öğretim yılında faaliyetine yabancı dille (yüzde yüz Arapça) vereceği eğitimle başlayacak Mardin Artuklu Üniversitesi İlahiyat Bilimleri Fakültesinin ülkemizdeki ilahiyat bilimleri alanına farklı bir ses ve renk katacağını ümit ediyorum. Geleceğin akademisyenlerini yetiştirmeyi hedefleyen fakültemizin, bu ulvi gayesine uzun yıllar hizmet edeceğini ve hak ettiği konuma yükselmesini Cenâb-ı Allah'tan diliyorum. Arapça'nın ilahiyat bilimlerinin olmazsa olmazı olan bir alet ilmi olduğunu düşünmemiz hasebiyle derslerin tümünün vahyin dili Arapçayla vermeyi planlamaktayız. Fakültemizin bu programının Türkiye'de yeni bir uygulama olarak başarılı olacağına inandığımız için bu konuda ısrar ettik, bu ısrarımızın bizi başarıya ulaştıracağına da inanmaktayız. Arapça, İslam Medeniyetinde yazılan eserlerin Arap ve Arap olmayan bütün Müslüman ilim adamlarının

teliflerinde tercih ettikleri bir dil olmuştur. Bu telif geleneğinin, bu tedrisatla ileride yeniden ihya edileceğini söylememiz mübalağa olarak görülmemelidir. Zira tarihimiz bu alanda yapılmış çalışmaların örnekleriyle doludur.

İlk sayısını çıkarmaya çalıştığımız Artuklu Akademi dergimizin İlahiyat Bilimleri ve dolayısıyla Sosyal Bilimler alanındaki ilmi hayatımıza katkısının bereketli olacağını ümit ediyoruz. Bu sayımızda ele alınan konuların İlahiyat Bilimleri içindeki etki ve rolünün akademik alana yeni bir renk katacağını ve ilahiyat mozaïği içinde yeni bir nefes olacağını temenni ediyoruz. Dergimizin her sayısı yerli ve yabancı ilim adamlarının Türkçe, Arapça ve İngilizce telif edecekleri çalışmalarına açık olduğunu belirtmek isteriz.. Bu üç dilin dışında bize ulaştırılacak çalışmalar da mutlaka değerlendirilecektir.

Bu sayımızda; Abdurrahman Demirci'nin "Hz.Ebu Bekir'in Fetih anlayışı", Resul Çatalbaş'ın "Milaslı Dr. İsmail Hakkı'nın Hayatı, Eserleri ve İslam ile ilgili Görüşleri", Ahmet Akbaş'ın "Kullanıldığı Bağlamlar ve İfade Ettiği Anlamlar Açısından Kur'an da "Ferah" Kavramı", Zafer Duygu'nun "VII. Yüzyıldaki İslam Fetihlerinin ve Müslüman Hâkimiyetinin Hıristiyan Tarih Yazımına İzdüşümleri", Mahmut Meçin'in "Molla Sadrâ'da Meâd Problemi", Maşallah Turan'ın "Allah ve Ahiret İnancı Bağlamında Muhammed Esed'in Sembolizm Algısına Eleştirel Bir Yaklaşım", Taha Nas'ın "İmam Şâfi'nin Sahâbe Kavline Bakışı" adlı makaleleri yer almaktadır. Genç akademisyenlerimizin bu çalışmalarının geleceğe yapılan ilmi katkıların en bariz işaretleri olduğuna dair inancımız tamdır. Ayrıca Ömer Bozkurt'un "Şengül Çelik, Felsefeden Çıkış, Avrupa Yakası Yayıncılık, İstanbul, 2013" unvanlı kitap tanıtımı ile Bilal Toprak'ın "Yecder V. Ulusal Din Görevlileri Sempozyumu "Toplumsal Barışa Katkısı Açısından Cami ve Din Görevlileri" (9-11 Mayıs 2014 Mardin) sempozyumu tanıtımları da dergimize önemli katkılar olarak değerlendirilmelidir.

Bu sayının hazırlanmasında, makalelerimizi incelerken emek veren bütün tahkim heyeti üyelerine, derginin hazır hale getirilmesinde gayret eden değerli öğretim üyelerimize ve araştırma görevlilerimize candan teşekkürlerimi sunarken dergimizin basımı noktasında her türlü kolaylığı sağlayan ve yardımlarını esirgemeyen sayın Rektörümüz Prof. Dr. Serdar Bedii Omay hocamıza minnet ve şükran borçluyuz.

Editör
Prof. Dr. Ahmet AĞIRAKÇA